

Αστικοποίηση, μητροπόλεις και περιβάλλον

Παρουσίαση στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου
30-10-2012

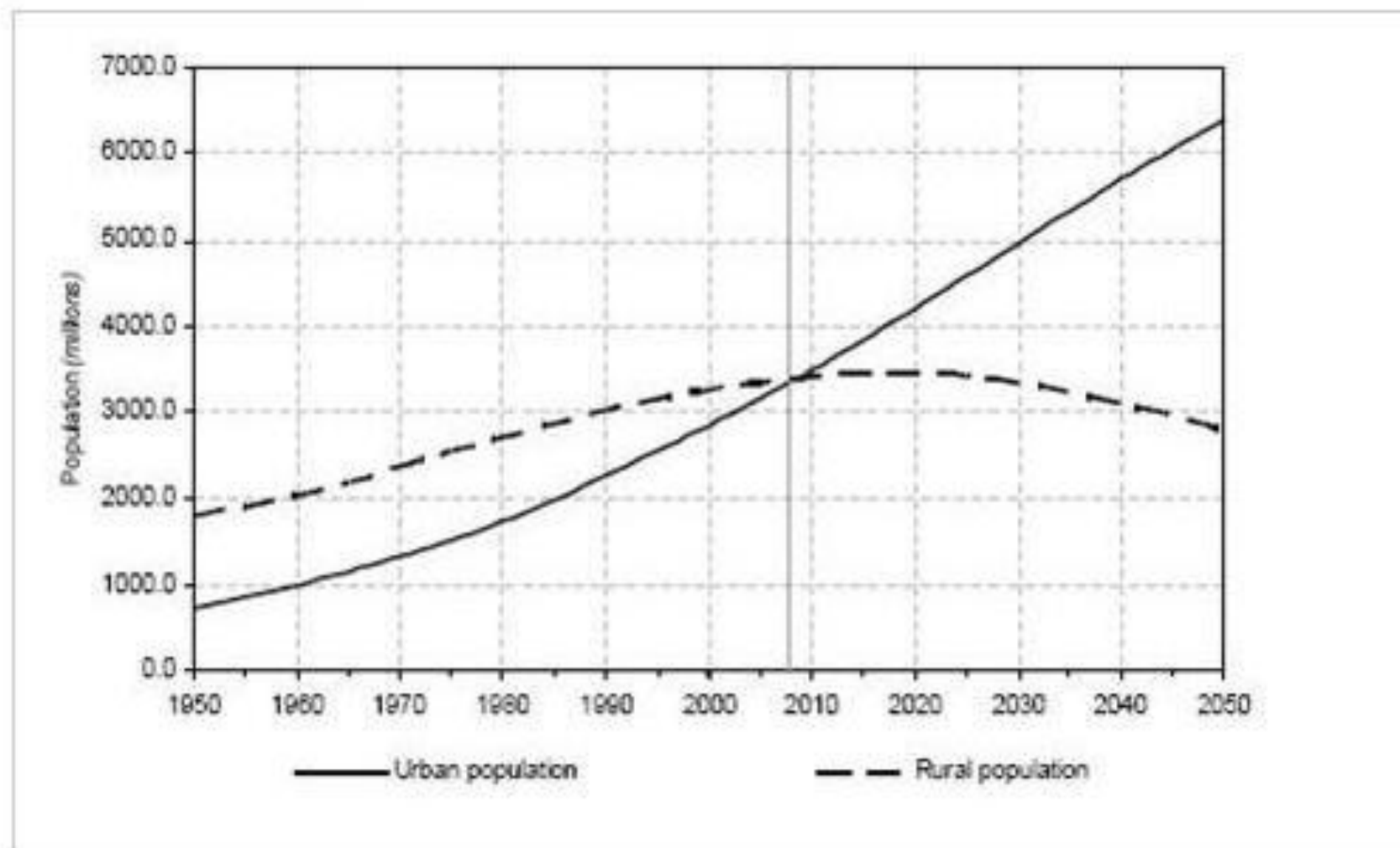
Ηλίας Γιαννίρης
τ επίκουρος καθηγητής, Πολυτεχνείο Κρήτης,
Τμ. Αρχιτεκτόνων
Πολεοδόμος-χωροτάκτης

- The last century has seen the rapid urbanization of the world's population", as the global proportion of urban population rose from 13% (220 million) in 1900, to 29% (732 million) in 1950, to 49% (3.2 billion) in 2005. By 2050 over 6 billion people, two thirds of humanity, will be living in towns and cities.

United Nations: The world will be 51.3 percent urban by 2010. ,

Πηγή: <http://www.gizmag.com/go/7334/> May 29, 2007

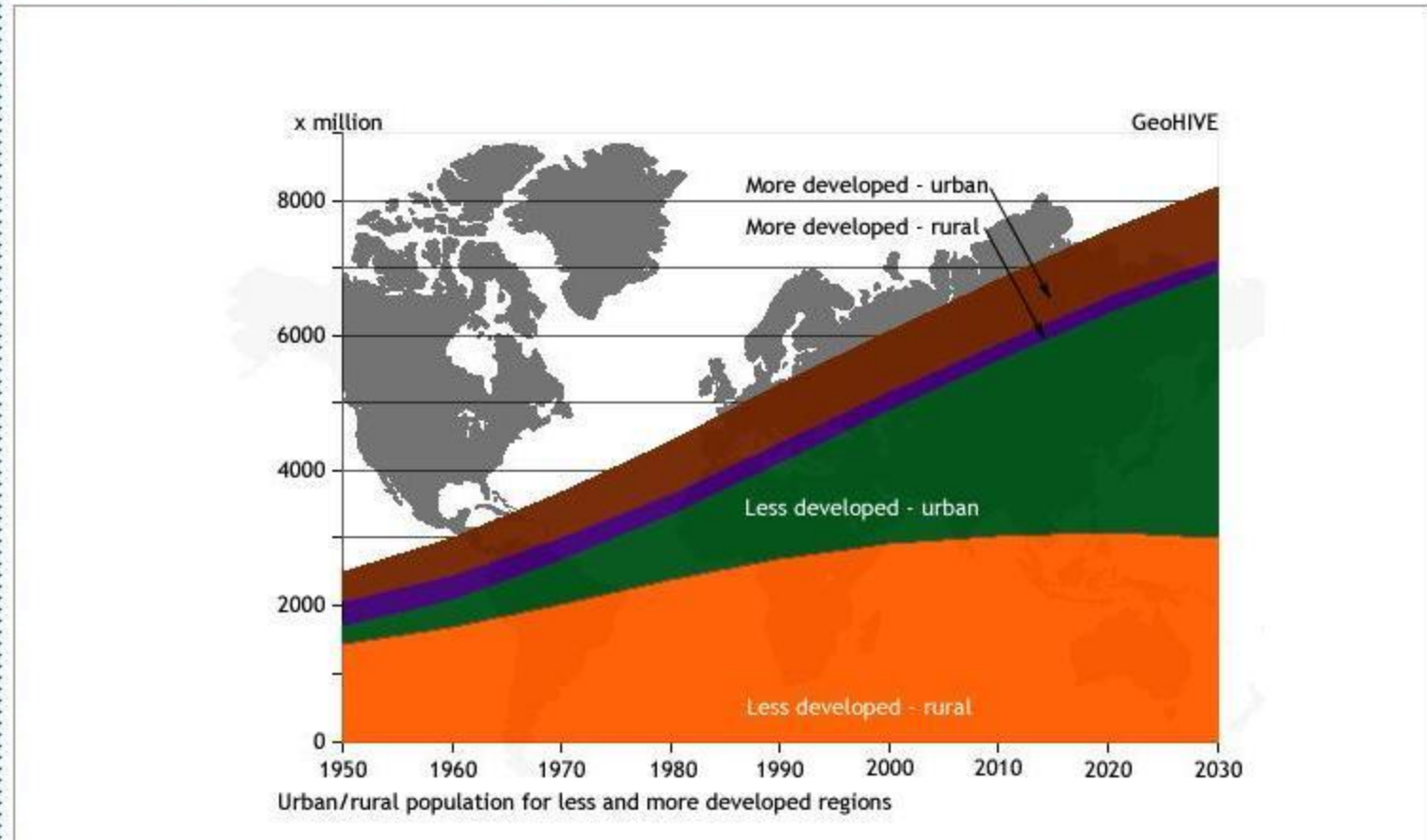
Urban and rural populations of the world, 1950-2050



Source: United Nations Department of Economic and Social Affairs/Population Division 5. *World Urbanization Prospects: The 2007 Revision*.

Urban and rural development 1950-2030

For Less Developed regions and More Developed regions



http://www.geohive.com/earth/pop_rururb.aspx

Cities: largest (without surrounding suburban areas)

rank	city	country	population	year
1.	Shanghai	China	17,836,133	20101101c
2.	Karachi	Pakistan	12,991,000	2008pj
3.	Mumbai	India	12,478,447	20110301c
4.	Dhaka	Bangladesh	11,875,000	20110315c
5.	Beijing	China	11,716,000	20101101c
6.	Moscow	Russia	11,514,300	20101014c
7.	Istanbul	Turkey	11,369,613	20070331c
8.	São Paulo	Brazil	11,244,369	20100801c
9.	Tianjin	China	11,090,314	20101101c
10.	Guangzhou	China	11,070,654	20101101c
11.	Delhi	India	11,007,835	20110301c
12.	Shenzhen	China	10,357,938	20101101c
13.	Seoul	South Korea	9,820,171	20051101c
14.	Jakarta	Indonesia	9,588,198	20100501c
15.	Tokyo	Japan	8,949,447	20101001c
16.	Mexico City	Mexico	8,873,017	20100531c
17.	Bangalore	India	8,425,970	20110301c
18.	Dongguan	China	8,220,237	20101101c
19.	New York City	USA	8,175,133	20100401c
20.	London	United Kingdom	7,753,600	20090630e

source: GeoHive.

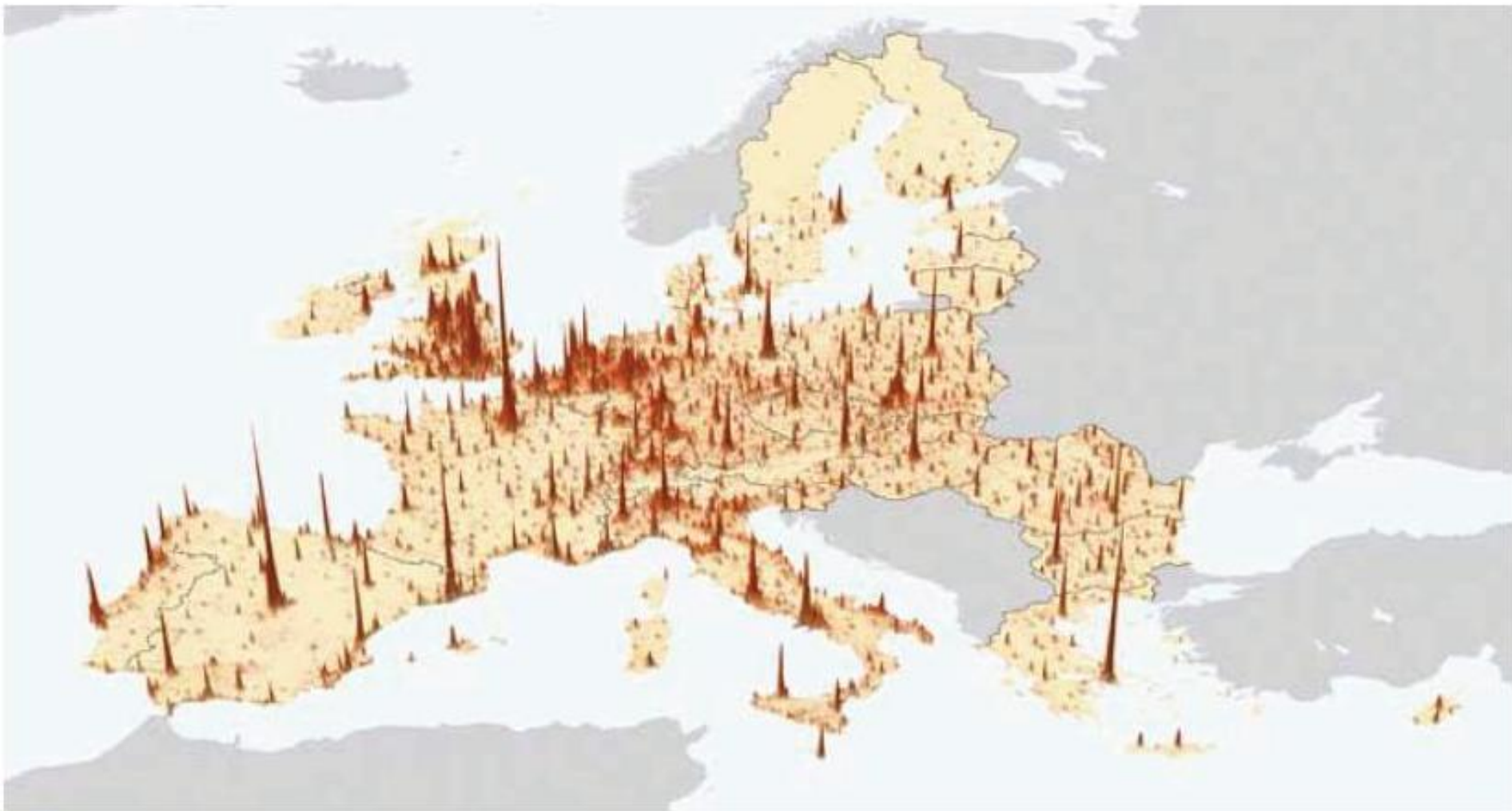
http://www.geohive.com/earth/cy_notagg.aspx

Cities are key to the sustainable development of the European Union

Europe is one of the most urbanised continents in the world.

Today, more than two thirds of the European population lives in urban areas and this share continues to grow. The development of our cities will determine the future economic, social and territorial development of the European Union.

Map 1 Population density in Europe, 2001



Note: Colours and peak heights represent population density by 1 km² raster cells. Sources: Eurostat, JRC, EFGS, REGIO-GIS

Our economies in their current form are unable to provide jobs for all

– **weakening links between economic growth, employment and social progress have pushed a larger share of the population** out of the labour market or towards low-skilled and low-wage service sector jobs.

Growing income disparities and the poor getting poorer– in some neighbourhoods, local populations suffer from a concentration of inequalities in terms of poor housing, low-quality education, unemployment, and difficulties or inability to access certain services (health, transport, ICT).

Social polarisation and segregation are increasing – the recent economic crisis has further amplified the effects of market processes and the gradual retreat of the welfare state in most European countries. In even the richest of our cities, social and spatial segregation are growing problems.

Spatial segregation processes – as an effect of social polarisation – make it increasingly difficult for low-income or marginalised groups to find decent housing at affordable prices.

An increasing number of 'society dropouts' may lead to a development of closed sub-cultures with fundamentally hostile attitudes to mainstream society in many cities.

Urban sprawl and the spread of low-density settlements is one of the main threats to sustainable territorial development; Public services are more costly and difficult to provide, natural resources are overexploited, public transport networks are insufficient and car reliance and congestion in and around cities are heavy.

Urban ecosystems are under pressure – **urban sprawl and soil sealing** threaten biodiversity and increase the risk of both flooding and water scarcity.

Τι συμβαίνει;
Που πηγαίνουμε;

Ἡ Γῆ ἀστικοποιήθηκε ἀκόμη ταχύτερα καὶ ἀπὸ ὅ,τι προέβλεπε ἀρχικὰ ἡ Λέσχη τῆς Ρώμης στὴ διαβόητα Μαλθουσιανὴ ἔκθεσή της τοῦ 1972, *Ὁρια τῆς ἀνάπτυξης*. Τὸ 1950 ὑπῆρχαν στὸν κόσμον 86 πόλεις μὲ πληθυσμὸ ἄνω τοῦ ἑνὸς ἑκατομμυρίου. Σήμερα εἶναι 400 καὶ μέχρι τὸ 2015 θὰ ἔχουν φτάσει τὶς 550 τουλάχιστον.¹ Στὴν πραγματικότητα οἱ πόλεις ἀπορρόφησαν τὰ δύο τρίτα τῆς παγκόσμιας πληθυσμιακῆς ἔκρηξης ποὺ σημειώθηκε μετὰ τὸ 1950 καὶ σήμερα μεγαλώνουν, εἴτε λόγῳ γεννήσεων εἴτε λόγῳ τῆς μετανάστευσης, κατὰ ἓνα ἑκατομμύριο ἄτομα κάθε ἑβδομάδα.² Ὁ τωρινὸς πληθυσμὸς τῶν ἀστικῶν κέντρων (3,2 δισ.) ξεπερνᾷ τὸν συνολικὸ παγκόσμιον πληθυσμὸ τοῦ 1960. Τὴν ἴδια ὥρα, ἡ ὑπαιθρος παγκοσμίως ἔφτασε στὸ μᾶξιμουμ τοῦ πληθυσμοῦ της (3,2 δισ.) καὶ θὰ ἀρχίσει νὰ συρρικνώ-

Mike Davis, *Ο πλανήτης των παραγκουπόλεων, ασεακή ενέλιξη και άτυπο προλεταριάτο* [["Planet of Slums"](#), *New Left Review*, 26, March–April 2004]

Αὐτὴ ἡ « ἀνώμαλη » ἀστεακὴ ἔκρηξη ἀντιβαίνει πρὸς τὰ ὀρθόδοξα οἰκονομικὰ μοντέλα ποὺ προέβλεπαν ὅτι ὁ ἀρνητικὸς ἀντίκτυπος τῆς ὕφεσης στὰ ἀστικά κέντρα θὰ ὀδηγοῦσε σὲ ἐπιβράδυνση ἢ καὶ ἀναστροφή τῆς μετανάστευσης ἀπὸ τὴν ὕπαιθρο. Ἡ περίπτωση τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρξε ἰδιαζόντως παράδοξη. Πῶς μποροῦσαν πόλεις στὴν Ἀκτὴ Ἐλεφαντοστοῦ, τὴν Τανζανία, τὴν Γκαμπὸν καὶ ἄλλες χῶρες –τῶν ὁποίων οἱ οἰκονομίες συρρικνῶνονταν μὲ ρυθμὸ τῆς τάξης τοῦ 2-5% ἐτησίως– νὰ ἐξακολουθοῦν νὰ γνωρίζουν πληθυσμιακὴ ἄνοδο κατὰ 5% μὲ 8%;¹⁷ Τὸ μυστικὸ βέβαια ἦταν ἐν μέρει ὅτι οἱ πολιτικὲς ἀπορρύθμισης τοῦ ἀγροτικοῦ τομέα καὶ «ἀποαγροτοποίησης» (de-peasantization) ποὺ προωθοῦσε τὸ ΔΝΤ (καὶ πλέον καὶ ὁ Παγκόσμιος Ὀργανισμὸς Ἐμπορίου) ἐπιτάχυναν τὴν ἔξοδο τῶν ὑπεράριθμων ἐργατικῶν χεριῶν τῆς ὕπαιθρου πρὸς τὶς παραγκουπόλεις ἀκόμη καὶ ὅταν τὰ ἀστικά κέντρα εἶχαν πάψει νὰ ἀποτελοῦν μηχανὲς παραγωγῆς θέσεων ἐργασίας. Ἡ αὔξηση τοῦ ἀστεακοῦ πληθυσμοῦ, παρὰ τὴν στασιμότητα ἢ καὶ τὴν ἀρνητικὴ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη, ἀποτελεῖ τὴν ἀκραία ὄψη αὐτοῦ ποὺ ὀρισμένοι ἐρευνητὲς ἔχουν ἀποκαλέσει «ὑπεραστικοποίηση».¹⁸ Εἶναι ἀπλῶς μία ἀπὸ τὶς πολλὰς ἀπροσδόκητες ἀτραποὺς σὲ τὶς ὁποῖες ἔστρεψε ἡ νεοφιλελεύθερη τάξη πραγμάτων τὴν ἀστεακὴ ἀνάπτυξη χιλιετιῶν.

Mike Davis, *Ο πλανήτης των παραγκουπόλεων, ἀστεακὴ ἐνέλιξη καὶ ἀτυπο προλεταριάτο* [["Planet of Slums"](#), *New Left Review*, 26, March–April 2004]

Η επιχειρηματική πόλη

Η σημερινή φάση του νεοφιλελευθερισμού λέγεται και περίοδος του μεταμοντερνισμού, ή περίοδος της μετανεωτερικότητας.

Η επιχειρηματική πόλη είναι αποτέλεσμα της νέας περιόδου της μετανεωτερικότητας.

(Λεοντίδου, 2005).

Επαναστικοποίηση και αλλαγές στις χρήσεις γης

Ας θεωρήσουμε τους ιστορικούς κύκλους ζωής των πόλεων:

- αστικοποίηση,
- προαστιοποίηση,
- αποαστικοποίηση,
- επαναστικοποίηση.

Η επιχειρηματική πόλη εντάσσεται στον τελευταίο κύκλο, «στην επαναστικοποίηση, στο στάδιο εξευγενισμού των κέντρων των πόλεων, τα οποία αναβαθμίζονται και αλλάζουν χρήσεις»

(Λεοντίδου, 2005).

Μια μεταβαλλόμενη αστική κατάσταση

*«Η επιχειρηματική πόλη καλλιεργεί τον καλλωπισμό, τη μορφολογική επεξεργασία και την προστασία των παραδοσιακών συνόλων, που προάγει ο μεταμοντερνισμός στη θέση της αλλοτινής οικιστικής μεταρρύθμισης των πολεοδόμων του μοντερνισμού. Ο στρατηγικός σχεδιασμός δίνει τη θέση του στην αρχιτεκτονική σύνθεση για σημειακές παρεμβάσεις. Τα ζεύγματα αποδομούνται και αδυνατίζει η αντίθεση του σχεδιασμού με το *laissez-faire*. Ενδιάμεσοι χώροι προβάλλουν ανάμεσα στους πόλους των παραδοσιακών ζευγμάτων:*

Αγοράς/δημόσιου τομέα

Κερδοσκοπίας/αναδιανομής και

**laissez-faire*/μεταρρύθμισης»*

(Λεοντίδου, 2005)

Το κράτος, σύμφωνα με τη νεοφιλελεύθερη θεωρία, εξακολουθεί να έχει σημαντικές υποχρεώσεις:

- Να στηρίζει όλους τους θεσμούς και τις νομικές κατασκευές του συστήματος της αγοράς, αλλά και τους θεσμούς που κατοχυρώνουν τα δικαιώματα της ατομικής ιδιοκτησίας
- Να χρησιμοποιεί, αν υπάρχει ανάγκη, όλες τις μεθόδους της εξουσίας, βίας και αστυνόμευσης που διαθέτει, προκειμένου να διασφαλίζει ότι η ελεύθερη αγορά θα συνεχίσει να λειτουργεί
- Να προχωρεί παραπέρα, δημιουργώντας αγορές σε τομείς στους οποίους αυτές δεν υπάρχουν ακόμη (π.χ. στην υγεία, στο περιβάλλον κλπ), και όταν αυτές οι αγορές δημιουργηθούν, το κράτος οφείλει να αποσύρεται και να διακόπτει κάθε παρέμβαση

(Λεοντίδου, 2005).

Σήμερα τρώμε από τα έτοιμα- Η επερχόμενη κρίση

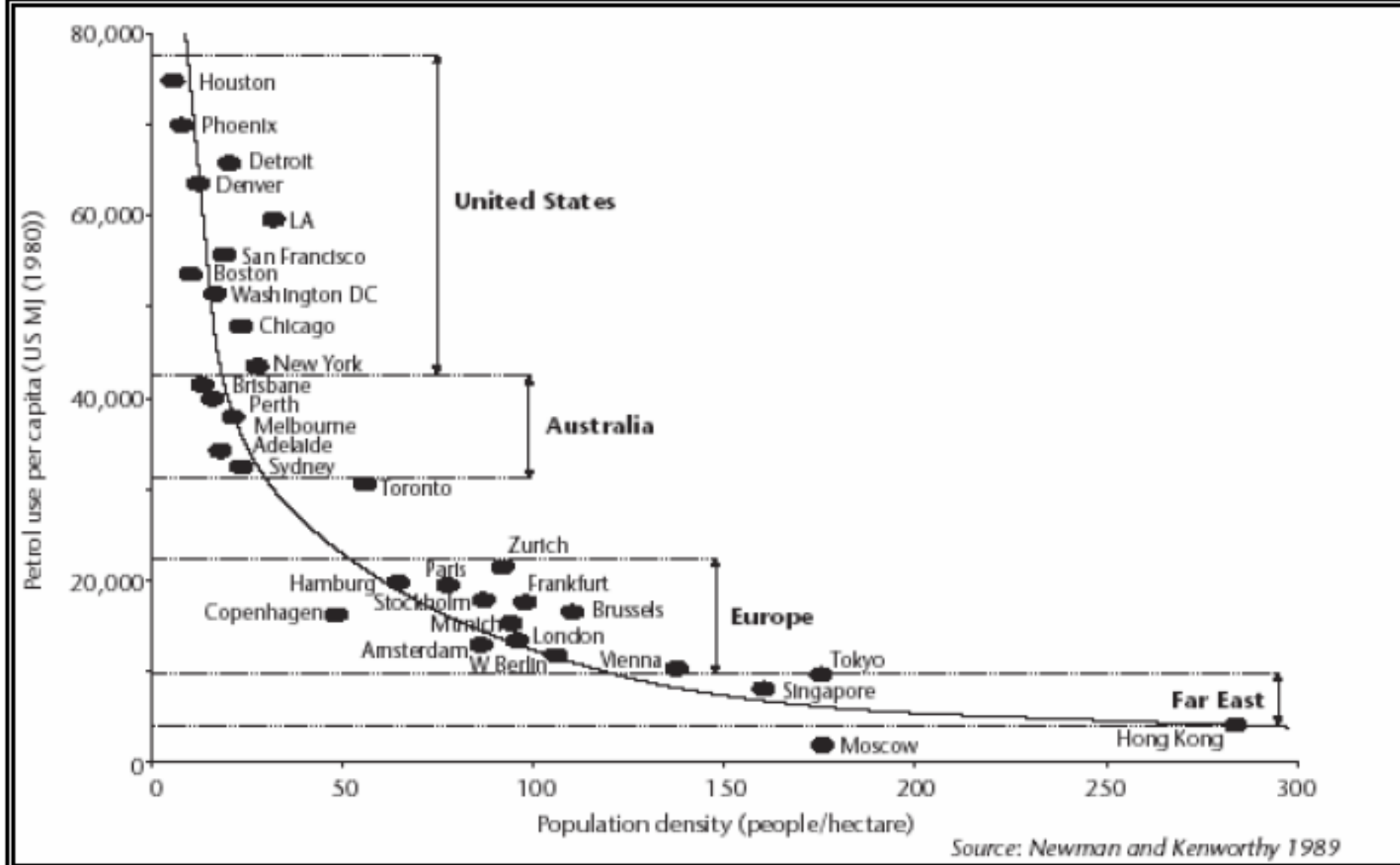
Η ιδέα της απελευθέρωσης όλων των αγορών, μαζί και του χρήματος, οδήγησε το σύστημα σε μια πολύ βαθιά κρίση. Η κρίση αυτή είναι κρίση αναπτυξιακής στρατηγικής.

Η αγορά χρειάζεται επαναρρύθμιση και επάνοδο, μεταξύ άλλων, της δημοσιονομικής πολιτικής, αλλά με σαφή οικολογική κατεύθυνση.

Η κρίση θα περάσει στην Ελλάδα από τους διεθνοποιημένους τομείς της οικονομίας (εξαγωγές βιομηχανίας-γεωργίας, τουρισμός, ναυτιλία), θα επηρεάσει (λόγω μειωμένων ροών συναλλάγματος) και τις κατασκευές, ενώ θα οξύνει και την οικολογική κρίση.

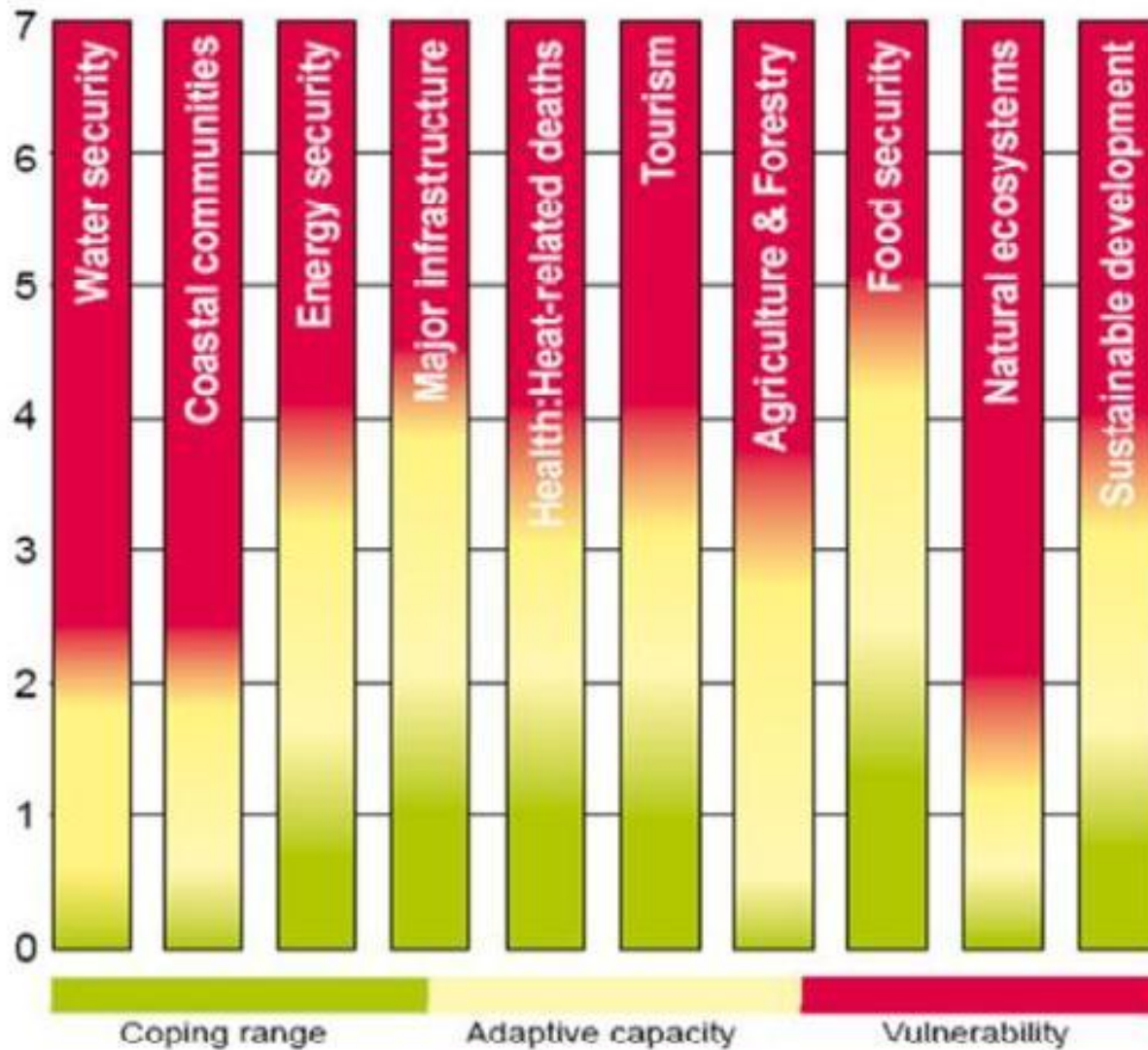
Η νεολαία θα πληγεί ιδιαίτερα γιατί θα πληγούν ορισμένοι τομείς της οικονομίας στους οποίους προσανατολίζεται για δουλειά (δημόσιο, μεγάλος ιδιωτικός τομέας, χρηματοπιστωτικό σύστημα, υπηρεσίες κλπ). Επίσης θα πληγούν και οι μετανάστες. Αναμένεται κλιμάκωση της έντασης





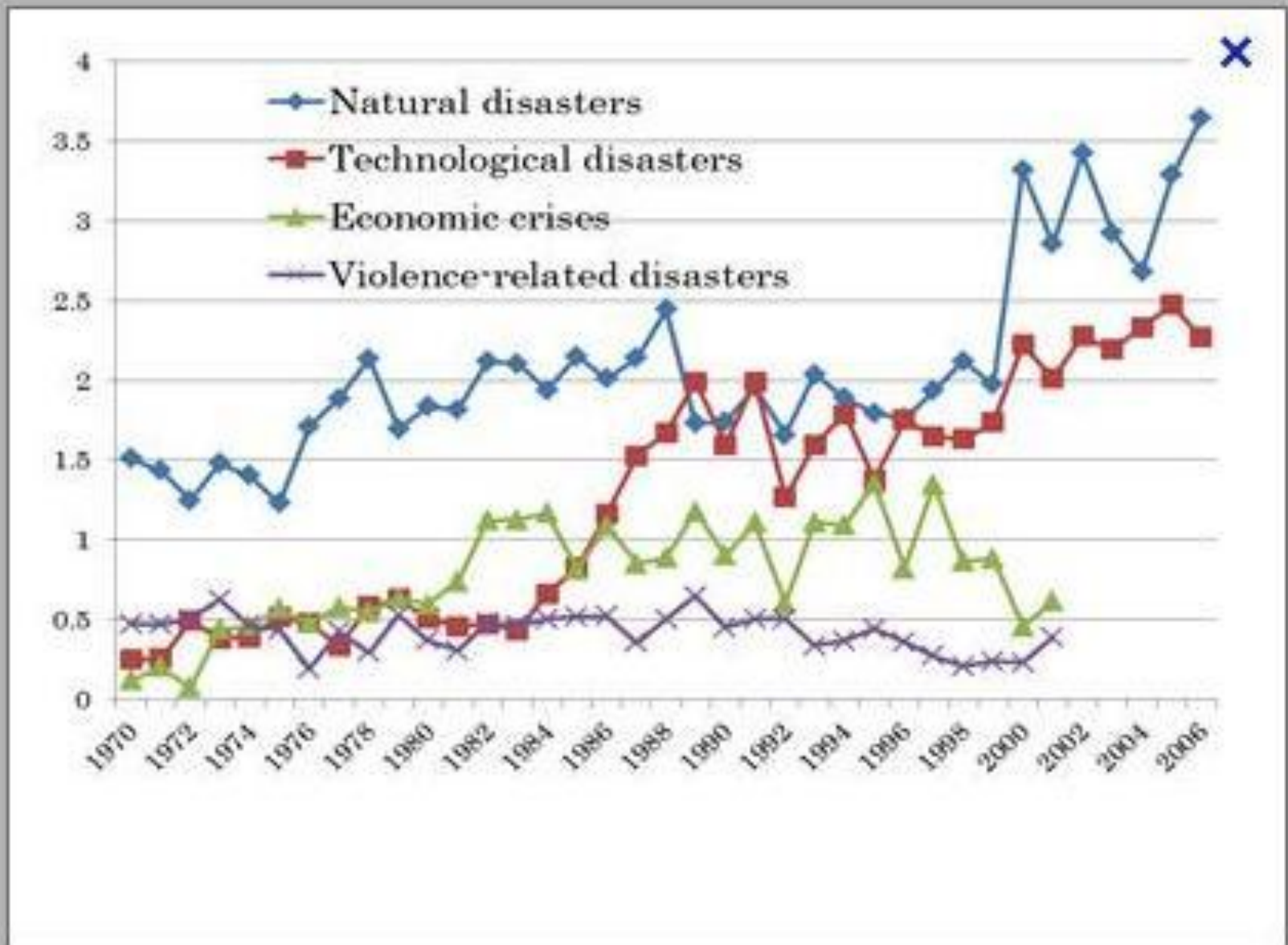
Σχήμα 2: Μειωμένη χρήση αυτοκινήτου στις πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές

Global warming (°C)



Περιβάλλον

- Urban Development and the Environmental Challenges
- – “green” systems considerations
- (by Professor (em.), Dr. Uno Svedin, Senior Research Fellow,
- The Stockholm Resilience Center, Stockholm University)
- Issue paper commissioned by the European Commission (Directorate General for Regional Policy).



http://www.rieti.go.jp/en/rieti_report/134.html

ΟΜΩΣ
ΤΑ ΧΕΙΡΟΤΕΡΑ ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΕΡΘΕΙ ΑΚΟΜΗ

